

Groenblauwe diensten als waterschapsinstrument

Natuurvriendelijke oevers en abriematen zijn voorbeelden van groenblauwe diensten.

Groenblauwe diensten beginnen ook bij waterschappen te leven om waterschapsdoelen te realiseren. Het is nog wel zoeken, niet alleen naar de vorm, maar ook naar de inhoud van deze diensten. "Het mes moet aan beide kanten snijden."

DOOR RICHARD MOOI

Groenblauwe dienstverlening is een vorm van samenwerking tussen overheden en particulieren bij landschaps- en natuurbeheer. Van weidevogelbeheer tot het milieuvriendelijk maaien van oevers en van het intact laten van fraaie houtwallen tot het creëren van waterbergingen. In de bijna 200 pagina's tellende catalogus 'Groenblauwe diensten' staan de diensten vermeld met daarbij de bedragen die overheden mogen vergoeden. Dit om oneerlijke concurrentie te voorkomen. Het waterschap Reest en Wieden heeft onlangs een symposium georganiseerd voor eigen medewerkers en andere waterschappen in Oost-Nederland over groenblauwe diensten. Daarbij stond de vraag 'Groenblauwe diensten: wanneer kan het wel?' centraal. Organisator Ferdinand Haaijer van Reest en Wieden: "Mondjesmaat komen in onze organisatie verzoeken van particulieren binnen die iets willen met groenblauwe diensten. We zien dat als kansen, maar het is noodzakelijk goed af te spre-

ken hoe we daarop reageren, binnen een consistente gedragslijn." Op het seminar werden voor Haaijer inspirerende voorbeelden getoond van groene en groenblauwe diensten. "Het seminar was bedoeld om projectleiders daarmee in aanraking te brengen: let op, want dit bestaat ook."

Burgers meer betrekken

Volgens Haaijer kan het voor waterschappen interessant zijn om samenwerking met agrariërs en landgoedeigenaren aan te gaan. "Een groot voordeel is dat je de burger meer betreft bij jouw projecten, doordat een boer bijvoorbeeld het onderhoud gaat doen. Zo creëer je niet alleen draagvlak maar ook betrokkenheid door gezamenlijk de wateropgaven op te pakken. Dus niet alleen vóór, maar ook

dóór de burger." Een interessante uitdaging vindt hij de waterberging die waterschappen moeten creëren. "Die miljoenen kuubs kun je op verschillende manieren realiseren door heel grootschalige projecten, maar misschien ook wel met kleinere projecten op vrijwillige basis. Dat zou dan een groenblauwe dienst kunnen zijn." Haaijer weet dat veel waterschappen met de groenblauwe materie worstelen en zoeken naar een juiste vorm. Direct na afloop van het seminar zijn Haaijer en zijn collega en mede-organisator Mirjam Fagel achter de computer gaan zitten om een strategisch advies op te stellen voor het bestuur. Daarbij wordt nauw samengewerkt met de andere waterschappen. De exacte tekst van het advies kan hij nog niet bekend maken, maar wel de grote lijn. Haaijer: "Wij hebben als waterschap bepaalde doelen en in het advies hebben we aangegeven dat die op verschillende manieren kunnen worden bereikt. Eén daarvan is groenblauwe dienstverle-

ning. We zeggen: ga verder onderzoeken of dat voor ons interessant kan zijn. Alle gebieden of misschien alleen in bepaalde gebieden? Voor welke doelen? Hoe kun je de organisatie qua communicatie daarop inrichten?"

Passie voor water

Op het seminar bij Reest en Wieden was Nicolaas van Everdingen, onafhankelijk projectleider van Watermaatwerk, één van de sprekers. Hij is door twee waterschappen (hoogheemraadschap van Rijnland en Amstel, Gooi en Vecht) ingehuurd om verschillende blauwe diensten van de grond te krijgen. Het project 'Boeren als waterbeheerders' loopt allemaal prima, was de boodschap van Van Everdingen. "Tien boeren hebben natuurvriendelijke oevers aangelegd. Daarvoor hebben ze gezamenlijk 1,5 hectare van hun grond afgegraven zodat 6,5 kilometer aan natuurvriendelijke oevers is ontstaan." Als tegenprestatie krijgen de boeren een financiële compensatie uit een fonds waar het waterschap aan betaalt. Van Everdingen voerde ook de keukentafelgesprekken met individuele agrariërs. "Je moet niet meteen aankomen met de Kaderrichtlijn Water, maar je moet de boeren aanspreken op hun passie voor water. Boeren weten dat hun bedrijfsvoering een negatieve invloed heeft op de waterkwaliteit en een aantal boeren zegt dat ze wel willen proberen om dat te compenseren door natuurvrien-

delijk slootkantbeheer. Eén van hen, Henk den Hartog en ook spreker op het symposium, is biologisch boer met 100 blaarkoppen. Hij vindt natuurvriendelijke oevers passen in zijn hele bedrijfsplan. Hij noemt ze de cafeteria voor weidevogels."

Koudwatervrees

Van Everdingen merkt dat bij veel waterschappen nog koudwatervrees bestaat tegen deze vorm van samenwerking. Met name naar de vorm waarin de dienst wordt gegoeten. "Juridisch gezien zijn de twee pilots (bij Rijnland en Amstel, Gooi en Vecht, red.) een zoektocht en daar is het traject ook voor bedoeld." Voor de blauwe diensten waarbij Van Everdingen is betrokken, wordt nauw samengewerkt met agrarische natuurverenigingen. "Die hebben de gebiedskennis, de contacten met de boeren en controleren de aanleg, het beheer en onderhoud door boeren." De controle op uitvoeringstaken ergens anders neerleggen, vergt bij veel waterschappen wel een denkomslog. "Als je dat niet uit handen durft te geven, moet je het niet doen." Het Nationaal Groenfonds keert de vergoedingen aan de boeren uit. Hij ziet de blauwe diensten niet alleen als een mogelijkheid om een groter draagvlak voor natuurherstel te creëren, maar het zou ook wel eens kostenefficiënter kunnen zijn. Overigens zijn ook bij Reest en Wieden voorbeelden te vinden van

Overzicht groenblauwe diensten

Adviesbureau Aracadis en Lei hebben deze zomer agrarische groenblauwe diensten in kaart gebracht in opdracht van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Het rapport biedt een breed overzicht van groenblauwe diensten die de afgelopen jaren zijn geïnitieerd en gefinancierd door waterschappen, provincies of gemeenten. Dertien groenblauwe maatwerkregelingen zijn in detail geanalyseerd, onder meer een anti-erosie project in Limburg en natuurvriendelijk oeverbeheer bij Rijnland. "Succes- en faalfactoren bij het voorbereiden en uitvoeren van groenblauwe diensten zijn op die manier in kaart gebracht." Volgens Bram de Vlieger, een van de auteurs, is het rapport een nuttige leidraad voor andere waterschappen. Belangstellenden kunnen de notitie vanaf dit najaar bestellen via RWS Waterdienst.

Overijssel koploper

In de provincie Overijssel zijn al verregaande vormen van groenblauwe diensten gerealiseerd. De provincie was samen met een aantal gemeenten de stuwende motor achter zes pilots, waarvan er vijf succesvol werden afgerond. Reden om voor het provinciebestuur structureel in te zetten op vooral groene diensten. Landschap Overijssel kreeg daarbij de regiefunctie en richtte samen met Natuurlijk Platteland Oost, de koepel van agrarische natuurverenigingen, een stichting op waarin de samenwerkingsverbanden tussen gemeenten, provincie, agrarische natuurverenigingen en individuele boeren zijn ondergebracht. De stichting 'Groene en Blauwe Diensten Overijssel' beheert ook het fonds, waarin gemeenten en provincie geld hebben gestort om langdurige afspraken voor 20 tot 30 jaar te maken. De stichting legt de uitvoering van de groene diensten meestal neer bij een agrarische natuurvereniging of Landschap Overijssel. Ze sluiten - altijd op vrijwillige basis - de contracten met boeren. "Het is een succesvol instrument voor het duurzaam beheren van landschapselementen in Overijssel," zegt projectleider Eibert Jongma. Het zijn vooral groene diensten. Het succes van de groene diensten begint nu ook uit te stralen naar de waterschappen in Overijssel. Hij verwacht dat zij ook steeds vaker zullen aanhaken voor het uitvoeren van blauwe diensten met een groen karakter. Het kan gaan om natuurvriendelijk oeverbeheer of randenbeheer. Vooral in de IJsseldelta ziet Jongma sloten verdwijnen, terwijl ze vanuit landschappelijk oogpunt zeer karakteristiek zijn. Hij heeft de vurige wens om deze watergangen te behouden. "Het zijn de houtwallen van dit mooie en historische polderlandschap."

private samenwerking, bijvoorbeeld onlangs met de eigenaar van een landgoed, hoewel er niet het label groenblauwe dienst aan werd gehangen. Haaijer: "Die eigenaar wilde natuurvriendelijke oevers en poeltjes voor padden en salamanders aanleggen. Daar moest een watergang van ons voor verlegd worden en wij zijn daarom betrokken geweest bij de inrichting van het gebied." Overigens benadrukt Haaijer dat het waterschap wel een belang moet hebben. "Het mes moet aan twee kanten snijden want anders ben je maar leuke projectjes aan het financieren." Voor het waterschap Reest en Wieden lag het belang vooral in waterberging. Maar dat kan voor elk waterschap verschillen, zegt onafhankelijk intermediair Nicolaas van Everdingen. "Op de Veluwe en in Brabant wil je juist water conserveren." Als voorbeeld geeft hij boeren die zelf in hoger gelegen gebieden stuwen bedienen en zo water in droge periodes vast proberen te houden. "Of een veenweidegebied met ondiepe drainage zodat er geen gebiedsvreemd water hoeft te worden ingelaten."